

О. Я. Присяжнюк,

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова, г. Одесса

ДИАЛЕКТНОЕ РЕЧЕВОЕ ПОВЕДЕНИЕ В ГЕНДЕРНОМ АСПЕКТЕ

Статья описывает различия между мужскими и женскими голосами в частотных характеристиках различных региональных типов британского произношения. Автор высказывает предположение о том, что параметр частоты основного тона является одним из главных факторов в формировании специфики мужского и женского голоса.

Ключевые слова: *гендер, диалекты, произношение, частота основного тона, диапазон, социум.*

Стаття описує відмінності між чоловічими і жіночими голосами у частотних характеристиках різних регіональних типів британського вимови. Авторка висловлює припущення про те, що параметр частоти основного тону є одним з головних факторів у формуванні специфіки чоловічого і жіночого голосу.

Ключові слова: *гендер, діалекти, вимова, частота основного тону, діапазон, соціум.*

The article deals with the difference between male and female voices within frequency characteristics of various regional types of British pronunciation. The author suggests that frequency of the main tone is one of the main factors which stipulates male and female voices' specifics.

Key words: *gender, dialects, pronunciation, frequency of the main tone, range, society.*

Предметом исследования настоящей статьи являются частотные характеристики мужских и женских голосов в различных территориальных типах произношения английского языка и их проявление в таком виде речевой деятельности как чтение. Основным материалом исследования послужили аудиозаписи чтения стандартного текста жителей юга и севера Англии, Мидленда, Шотландии, Ирландии, Уэльса. Общее количество речевых реализаций в корпусе нашего исследования составило 30 образцов региональной речи, из них 15 мужских и 15 женских реализаций. Информанты читают текст «Robin Hood», специально подобранный для исследования территориальной вариативности произношения. Общая длительность звучания аудиоматериала составила 40 мин.

Наиболее изученным на сегодняшний день является класс мужских голосов. Что же касается специфики женского голоса, то на слуховом уровне он воспринимается как в целом более высокий по сравнению с мужскими голосами. Теоретическое объяснение этому дается, исходя из того, что голосовые связки мужчин длиннее и толще, а длина вокального тракта у женщин меньше [2, с. 86].

Таким образом, мужские и женские голоса различаются тем, что среднее значение частоты основного тона (ЧОТ) у женщин, как правило, в два раза больше, чем у мужчин. Все частотные характеристики звуков женской речи сдвинуты по сравнению с соответствующими мужскими вверх по оси частот в среднем на 17-20%. В этом направлении продолжаются и современные исследования акустической дифференциации мужских и женских голосов [2; 3]. Существенные различия по параметру «мужчины-женщины» наблюдаются в области стратегии и тактики речевого поведения. Мужчины и женщины по-разному конструируют свою речь, по-разному обращаются к знакомым и незнакомым, лицам своего и противоположного пола. Выявление конкретных особенностей речевого поведения партнеров по коммуникации (мужчина-женщина, женщина-женщина, женщина-мужчина) – важный этап исследования конкретных различий в области мужской и женской речи. Дифференциация языка по полу проявляется в различных языках в разной степени и на разных уровнях. Чаще всего различия наиболее ярко выражены в лексике, в меньшей степени – в синтаксисе. Что касается фонологической системы, то здесь различия между мужскими и женскими голосами могут быть обнаружены как на сегментном, так и супrasegmentном уровнях языка. Наиболее информативными на сегментном уровне считаются гласные звуки, на просодическом – интенсивность и частота основного тона. В процессе выявления акустических характеристик, определяющих женское звучание речи, и того факта, что тембральное звучание голоса создается в основном за счет гласных звуков, исследователи сосредотачивают свое внимание на изучении гласных звуков женской речи. В большинстве работ параметру ЧОТ отводится роль весьма существенного или даже главного фактора в формировании специфики мужского и женского голоса [1; 2].

Как отмечает Д.Кристал, различие мужских и женских голосов во многих языках мира сопровождается своеобразным использованием просодии [4, с.70]. Так, женщины в своей речи широко используют такие просодические средства как придыхание, лабиализация, назализация и др. Эти средства обычно передают различные оттенки эмоционального состояния. Женщины чаще используют интонационные средства для выражения многих значений, в то время как мужчины в этих же речевых ситуациях прибегают к средствам лексики и грамматики.

Основным типом социальных отношений, влияющим на речевое поведение говорящих в англоязычном обществе, в том числе на их интонацию, является отношение превосходства / подчиненности. При этом речевым этикетом женщине предписывается роль покорности, подчиненности, зависимости. Эта роль поддерживается традицией, воспитанием, всем социальным укладом общества. При анализе интонации мужских и женских голосов, обычно обращают внимание на такие явления, как речевая компетентность женщин, авангардизм или консерватизм, эмоциональность, социальный статус и социальная роль. Шевченко Т.И. показала речевую компетентность образованных женщин, их стремление использовать более передовые, современные формы в интонации, эмоциональность и меньшую категоричность их нейтральной речи. Что же касается социальной роли, приписываемой женщине, то она может выявиться только непосредственно в процессе общения [3].

Дифференціація мужських і жіночих голосів, таким образом, являється не тільки засобом групової ідентифікації демографічного характеру, вона одночасно виконує функцію соціально-групової ідентифікації, свідчить про соціальному статусі і соціальній ролі говорячих, об рівні їх речової компетентності і емоційності. Жінки в більшій ступені, ніж чоловіки в процесі передачі різних емоційних значень використовують різноманітні засоби фразової просодії. Чоловіки частіше вдаються в цих випадках до лексико-грамматичним засобам. Автори робіт по просодії чоловічої/жіночої мови відзначають «нездатність» чоловіків виражати різноманітні емоції, головним чином позитивні, голосовими засобами. Жіночій емоційній мові властива просодическа експліцитність, тоді як для чоловіків більш характерна експліцитність лексическа [5, с. 141].

В ході електро-акустичного аналізу, проведеного в Лабораторії Експериментальної Фонетики Одеського Національного Університету (ЛЭФ ОНУ) досліджувалися наступні діапазонні характеристики регіональної мови: 1) максимальна частота основного тону (ЧОТ) (найвища точка, відзначена в реалізації – в Гц), 2) мінімальна ЧОТ (найнижча точка, відзначена в реалізації – в Гц), 3) діапазон (різниця між максимальним і мінімальним значеннями ЧОТ – в Гц). Також вимірювалася частотність використання основних термінальних тонів в реалізаціях чоловіків і жінок в різних регіональних типах мовлення. В основу порівняльного аналізу легли середньгрупові показники.

Ітак, в ході дослідження були зроблені наступні висновки. Важливе відміння між чоловічими і жіночими голосами спостерігається в частотності нисходящих тонів. І чоловіки, і жінки, проявляють тенденцію до збільшення нисходящих тонів, але жінки опережають чоловіків в цьому напрямку, збільшуючи частотність на 22% vs 13%. Відповідно падає частотність восходящих тонів, і ця тенденція проявляється у жінок в більшій мірі. Відповідно, жінки проявляють особливу чутливість до сучасним тенденціям в використанні тонів і стають провідниками інновацій. Для мелодики жіночих виконань дуже важливий факт конфігурації тонів, оскільки в їх реалізаціях загальне число типів тонів і шкал пов'язано з наявністю більшого числа комбінованих контурів. Так, наприклад, варіюється тонка структура термінальних тонів: якщо у чоловіків прості нисходящие тони домінують, то у жінок вони сменяються нисходящими тонами з передшествуючим підвищенням або зниженням. Чоловіки користуються переважно основними, базисними типами шкал (нисходящей, скользящей, восходящей), в яких напрямку розвитку мелодики зберігається на протязі всього передтермінального участку. Жінкам властива змінюваність, використання поєднань елементів різних типів шкал (скользящая + ровная, нисходящая с нарушенной постепенностью + скользящая и т.д.). Створюється враження більшого різноманітності, варіативності за рахунок різноманітності мелодического малюнка. Отже, на наш погляд, походить одне з стійких мнень про емоційність жінок, яке в інтонаційній формі має характер тонких відмінностей в реалізаціях.

Література:

1. Медведева Т. Г., Шевченко Т. И. Сопоставительный анализ просодических форм выражения эмоций у мужчин и женщин / Т. Г. Медведева, Т. И. Шевченко // Сб. научн. трудов МГПИИЯ им. М. Тореца. – Вып. 169. – М., 1980. – С. 201-206.
2. Потапов В. В. Попытки пересмотра гендерного признака в английском языке / В. В. Потапов // Гендер как интрига познания. [Сборник статей]. – М., 2000. – С. 84-92.
3. Шевченко Т. И. Социальная дифференциация английского произношения. М., 1990. – 140 с.
4. Crystal D. Prosodic and Paralinguistic Correlates of Social Categories / David Crystal // Linguistics in Great Britain [Ed. by W. Ktühlwein]. – Vol.2. – Tübingen : Niemeyer, 1970. – P. 66-74.
5. Trudgill P. The social differentiation of English in Norwich / Peter Trudgill. – Cambridge, 1974. – P. 134-154.